

Multo Bene S

Emlékezés Benes Józsefre

Ott van egy Benes-kép. Ez már nagyon régi fázisa. A Tisza-part. Már akkor is összeszorította a képen a formát, közepén meg van szorítva a táj. Aztán a figurákat is így csinálta.

Én csak mint emberről tudok mesélni róla. Egész fiatalon összebarátkoztunk, járt ide a Topolyai Művésztelepre, és jó barátok lettünk, de nem olyan értelemben, hogy hatással lett volna a munkámra, vagy én őrá. Teljesen mást csináltunk. Amikor itt volt Topolyán, akkor szinte mindig együtt voltunk, reggeltől estig, meg a művésztelepeken is. Én fiatalabb vagyok nála tíz évvel, vagy lehet többel is, de komolyan vette a munkáimat.

Tudod, amikor ő eljött ide, akkor mindig fölszabadult. Nagy csirkefogó volt. És jó festő. Nagyon szerettem a munkáit. Zentán sok mindent csinált, vezette a művésztelepet, akkor eljártam oda is. Volt, amikor szitatechnikával dolgoztunk, ami abban az időben új volt itt nálunk. Megjelent ott egy Kecskés nevezetű nyomdász. Jóska jóban volt vele, és akkor nyomdailag segített nekünk, hogy meg tudjuk csinálni, sokat szitáztunk.

Jóska rengeteget tudott mesélni. Utoljára, amikor együtt voltunk Zentán egy kiállításmegnyitón, meg beszélgetések is voltak a művésztelep történetéről, mondták, hogy meséljen a Benes. Mesélni kezdett, a felesége meg az oszlop mellett állt. Jóska megbeszélte vele, hogy szóljon, ha már sokat mesélt, mert nem tudta megítélni, hogy abbahagyja-e vagy ne, és mesélt, mesélt, mesélt, de még mindig meséli a dolgokat. Amikor integetett neki a felesége, akkor abbahagyta. Annyira szeretett beszélni, hogy nem igaz. Érdekes meséi voltak. Ő megjegyezte azt is, hogy a művésztelepen ki mikor mit mondott, és érdekesen elmesélte.

Egyik alkalommal például Áccsal, a zentai szivarral iszogattak, és akkor Ács József hazakísérte Benest Zentán. A kapuban beszélgettek, amikor azt mondta Benes, na jól van, akkor én téged hazakísérlek. De színesen mesélt a Jóska tíz percig, és akkor oda-vissza, oda-vissza mentek, és végül az Ács felesége kiszólt, hogy gyertek be, itt beszélgessetek. Ez volt a csattanója a történetnek. Nagyon szeretett mesélni.

Jó festő volt, de tőlem az a festészet távol állt. Szürrealisztikusan alkotott. Vannak emberek, akik csak a szépet látják meg a művészetben meg az életben, és azt festik. Benes meg éppen ellenkezőleg, a negatív oldalát látta az életnek. A nyomort, a betegségeket, ezeket a borzasztó dolgokat. Megköti a formát középen, szorítja. Ez is egy szürrealista Tisza-part. Abban az időben mindig a Tisza-partot festette. Később ezeket az összeszorított figurákat. Némelyik annyira visszataszító volt, hogy rossz volt nézni. Egyszer, amikor itt volt Topolyán, pasztell volt-e, vagy mi, amivel dolgozott, de ráállt, hogy csinál egy figurát. Kint voltunk egy szálláson, és volt ott egy beton felület. Rátette a papírt a betonra. A beton rücskös. Úgy kente a pasztellt, hogy az rögtön visszataszító felület lett. Érdekes, ő mindig ezt kereste, ezt látta meg az életből, az árnyoldalt.

Először voltak azok a kövér, összekötözött, összesebzett, borzasztó alakok, aztán később meg ezek a hosszú, megnyúlt figurák. Azt is elmesélte nekem, hogy honnan jött ez. Volt egy Fityója, és egyik éjjel Becksereken volt, vagy honnan is jött haza, és defektet kapott, de a lényeg, hogy megállt és kiszállt, hogy valamit csináljon. Ahogy hátulról megvilágította az autót a figuráját, megnyújtotta az árnyképét. Azt megfigyelte, és utána ezt rajzolta. Ilyen abnormálisan hosszú kezeket meg lábakat.

Ő ezt látta ebben a Tisza-partban is. Nem a szépséget kereste, hanem mindig a visszataszítót. Látod, ezekben a faktúrákban is, de ez egy jellegzetes képe. Ezt Sáfráynak adta, aztán én megörököltém tőle. Az üvegező leejtette és összetörte. Ez üvegre van festve. Imre összeragasztgatta, úgyhogy nem látszik, nagyon közel kell menni, hogy lásd, törött az üveg.

Nagyon jókedvű srác volt. Tudod, ez is érdekes, amikor barátkoztunk, nem látszott rajta, hogy ilyen görcsös figurákat fog csinálni.

A Zentai Művésztelepet is vezette egy időben. Azt Ács József alapította, de akkor már voltak művésztelepek, valahogy a levegőben volt. Ács Topolyán dolgozott, tanár volt, ő forszírozta ezt itt is,

meg akarta alapítani a telepet, de akkor áthelyezték Zentára, és végül Tripolszky Gézával ott alapították meg a művésztelepet. Tripolszky vezette azt sokáig. Benes a gimiben tanított, és akkor felvették a múzeumba, Tripolszky meg rábízta, hogy vezesse a művésztelepet. Jól járt ő avval, hogy odakerült, mert szabadabban dolgozhatott.

Benes tagja volt az EK-csoportnak is. Erőt Kölcsönző. Röhögünk is rajta, irtó hülye neve volt. Ezt szintén Ács alapította meg Zentán. Az öregnek az volt az elképzelése, hogy fogjunk össze. Akkor a Csurgó meg a Bosch már dolgozott, lehet, ez is hatott Ácsra. Akiire emlékszem, Benes József, Kapitány László, Maurits Ferenc, Baráth Ferenc, Ács József, Petrik Pál, Markulik József meg én. Aztán többen kiváltak, nem érdekelte őket ez a csoportmunka, de mi egy ideig komolyan csináltuk ezt, klasszikus csoportmunka volt. Mindig, amikor kezdődött a művésztelep, akkor összejöttünk, és közös munkákat készítettünk, hatalmas grafikákat, festményeket. A *Zentai árvíz* című képet is közösen alkottunk.

Aztán ebből a csoportmunkából megint nagy nézeteltérés keletkezett, na nem a csoportban, hanem Ács meg Benes között. A Royal vendéglő megbízta Ácsot, hogy készítsenek egy nagy falı képet a zentai csatáról. Ács Jósıkával is jóban voltam, tőle tudom ezeket, de a *Magyar Szóban* is írkáltak erről. Ács megsértődött, mert Benes a közös munkát úgy állította be, mintha az ő tervei alapján készült volna. Közben, ha megnézed, Benes keze nyoma alig látszik rajta. Ács nagyon meg volt sértődve, amiért Benes így kisajátította a *Magyar Szón* keresztül, úgyhogy sokáig nem is volt köztük semmilyen kapcsolat. Aztán Ács is megenyhült, de nem lett többet sose olyan Benes felé, mint azelőtt. Aztán lassan ez az EK-csoport is megszűnt.

Benes elment Magyarországra, Szegedre. Megismerkedett Margittal, ezzel a keramikushölgyel. Nagyon szépen éltek ők utána, meg is lepődtem, hogy Benes ilyen visszafogott, komoly gyerek lett. Ez a Gerle megfogta a szűrét. Magyarországon is elég jól megbecsülték. Adott is el, de azért az ő munkáiért se kapkodtak, hanem a Margit nagyon népszerű volt Magyarországon. Benes egy művésztelepet vezetett Bajánál egy szigeten, hogy is hívták... na ez van, az ember megőrepszik, és elfelejti a neveket.

Mi szerettük itt Topolyán. A topolyaiak megbecsülték a munkáit, a munkásságát is. Jó gyerek volt, meg jó barát. Szerettem. Mindig úgy köszöntünk egymásnak, hogy Multo Bene, de nem így, hanem

A festészetéről meg nem akarok mesélni, azt mindenki saját maga ítélje meg. De mondom, a csúnya oldalát látta az életnek, meg azt akarta mindig megfesteni. Meg is mutatta. Volt itt egy iroda, ahol az útleveleket rendezték, és volt ott a falon egy Benes-kép. Egy összeszorongatott, összekötözött, kövér csaj. Kérdezem, hogy került ide, és az ott dolgozó nő azt mondta: „Vigyék már el innen, nem bírom már látni!” Olyan figurákat festett, rajzolt, hogy borzadály volt tényleg nézni is. Nem volt egy pozitív vizuális élmény, de jó képek voltak. Mondom, letette a papírt a rapancsos betonra, felülről a festéssel olyan faktúrát kapott, hogy borzasztó.

Bene S. Jó gyerekek volt. Sajnálom, hogy nincs már.

Topolya, 2018. január 30.

Lejegyezte Gyurkovics Virág